

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Juris Canonici A. R.P. Paulo Laymanno Societatis Jesu Theologo SS.
Canonum In Alma, Catholica, Et Episcopali Universitate Dilingana
Professore Qvondam Ordinario, Prælectionibus Academicis Illustrati

Laymann, Paul

Dilingæ, 1673

Titvlvs XVI. Vt Lite Pendente Nihil Innovetvr.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62587](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62587)

dixi. Ad rationem oppositam, Respondetur: Regulam illam quæ affertur ex *L. in Cause. ff. De Minoribus*, tunc solum locum habere, si Ordinarium & extraordinarium Remediū tendant ad eundem effectum, missio autem & sententia definitiua ad diuersa tendunt, illa ad puniendam contumaciam, hæc ad causæ merita dignoscenda, in dō missio (sicuti & excommunicatio aut carcer) cum sit quædam pœna & compulsio, tanquã mediū seruire potest ad rectius sententiã ferendam, si depositã contumacia Reus presentẽ se sistat, & juri pareat. Ita *Panorm. in cit. c. pen. n. 16.*

5 Nota II. Si procedatur in causã, parte absente, tum iudex supplere debet adducendo non tantum eas probationes quæ juris sunt, sed etiam quæ ad factum spectant, ut testes, Instrumenta; quamuis alioqui si Actor & Reus, aut Procurator præsens sit, iudex talia non suppleat, ordinariẽ loquen-

do, sed tantum quæ juris sunt. *l. 1. ff. Vt qua desunt Advocatis*: Dixi ordinariẽ, quia ut *Francus hic monet, n. 3.* in Causis beneficiabilibus & similibus, quibus animæ aut boni publici periculum vertitur, iudex supplere potest etiam quæ facti sunt, ut veritas negotij elucescat. *arg. cap. Cùm nobis. 19. junct. gl. verb. Ex officio. De elect.*

Ad extremum, quærit hîc Francus, si in causã beneficiabili possessor conventus fateatur beneficium jure proprietatis pertinere ad Actorem, utrum id sufficiat, ut ei in petitorio adjudicari possit, & rectè respondet, licet id sufficiat ad remouendum possessorem, non tamen plenam facere probationẽ pro Actore, sed aliqualem præsumptionem, ita ut si alia tituli probatio adsit, per adversarij confessionẽ adiuuetur; uti docet glossa marginalis in *cap. penultimo, super verb. Si non appareat, de Rescript.*

TITVLVS XVI. VT LITE PENDENTE NIHIL IN- NOUETVR.

Uia præcedente Titulo dixi, Actorem mitti posse in possessionem bonorum, de quibus lis mota est, si Reus citatus cõtumaciter non compareat, idẽd ne aliquis existimet liberam esse licentiam, lite pendente, mutationes facere, titulus iste subiungitur. Porro quando censenda sit lis pendere, ita ut usque ad eius decisionem nihil innovandum, neque jus novum impetrandum sit, cum alterius partis præiudicio, id legi potest in *Clement. 2. b. 1.* Si videlicet citatio à legitimo iudice cum sufficiente instructione causæ emanauit, & parti præsentata est; vel si per partem stetit, quo minùs ipsi præsentaretur; ubi glossa admonet, licet ad perpetuandam jurisdictionem Iudicis delegati sufficiat citationem emanasse, tamen ad citatum non pervenit, secus tamen esse in ordine ad litem iudicandam pendentiam.

¶ (o) ¶

CAPITVLVM I.

Memoria.

PARAPHRASIS.

Alexander III. ad instantiam Archiepiscopi Cantuariensis, in inhibitorias literas miserat ad Archiepiscopum Eboracensem, ne Crucem ante se per totã Angliam deferri sineret. Sed Archiepiscopus allegato Apostolico privilegio, ostendit Pontifici, se & antecessores suos in possessione huius gestationis hæcenus fuisse. Hoc intellecto, respondit Papa, non obstantibus prioribus literis (quas revocatas vult) posse Archiepiscopũ & successores eius eã consuetudinẽ retinere, donec per sententiam definitivam decernatur, utrum Ecclesiæ eius tale jus competat.

SUMMARIVM.

1. Archiepiscopus de jure cõmuni in omnib' etiã exceptis Prouincia sua locis, prælati a cruce incedere potest, nõ tamen extra Prouinciã.
2. Non facillẽ Princeps usum privilegij aufert, dum de validitate illius concessi lis pendet.

cc 2

3. Quam

2. *Quamuis Archiepiscopus ius deferendi crucem extra Prouinciam præscribere possit, potest tamen Pontifex ex plenitudine sua potestatis usum talem temporis diuturnitate introductum auferre.*

1. **N**ota I. Spectato communi iure Archiepiscopus non potest permittere crucem ante se deferri extra suam Prouinciam, sed tantum intra Prouinciam, etiam per loca exempta, *iuxta Clement. 2. de priuileg.*

2. **N**ota II. Lite pendente super validitate concessi priuilegij, Princeps non faciliè alicui aufert usum eius, tametsi ex plenitudine potestatis auferre possit, quare si tales literæ reuocatoriæ ad instantiam alicuius emantent, censerentur obreptitiæ. Ita colligitur ex *h.c.* & notat *Imolab. h.c. n. 1.*

Quæritur hinc, quid si in hoc casu Archiepiscopus priuilegium non accepisset, num in iure illo deferendi crucem per totum Angliæ regnum, defendi debuisset per consuetudinem diuturnam? Resp. Nos hinc versari in casu, quo ius possessori resistit propter præiudicium alterius. *Arg. c. Ex duarum. s. de Auctoritate, & usu pallij.* Quamobrem possessor, nisi titulum seu priuilegium exhibeat, censetur usum seu possessionem eius usurpasse, uti constat ex Capitulo contra distinct. 100. Vbi id ipsum dicitur de pallio Archiepiscopali, nisi priuilegium exhibeatur Apostolicum, usum eius extra Prouinciã Archiepiscopi usurpatum censerentur. Item ex *c. Cùm persona. 7. de Priuileg. in 6.* Vbi dicitur, quod Religiosi habitates intra diocesin Episcopi, si exemptionem prætendant, Apostolicum priuilegium exhibere Episcopo teneantur, præterquam si legitimam præscriptionem ostendere parati sint, videlicet se à tempore immemoriali in possessione exemptionis seu libertatis fuisse, vel annis 40. cum titulo colorato priuilegij per se quidem non sufficere, sed quod causam præbeat præscribendi cum bona fide. Idem quoque in casu huius locum habere putat *Panorm. h.c.* quod usum pallij, aut crucis gestationis in aliena diocesi Archiepiscopus præscribere possit. *Arg. c. Super. 25. De verborum signifi.* quia licet ju-

ra resistent, tamen est capacitas possessionis & usucapionis in Archiepiscopo: & hæc sententia videtur vera, cum hac moderatione, quod nihilominus Papa ex plenitudine potestatis eiusmodi usum, qui contra generalè Ecclesiæ consuetudinem temporis diuturnitate introductus est, *cir. c. Contra.* alicui auferre possit, cum enim eiusmodi gestatio v.g. Pallij in Prouincia aliena nitatur accepto priuilegio Apostolico, ideo sicuti Papa ex plenitudine potestatis, talem gratiã specialem revocare potest, licet non faciliè soleat, ita etiam ius illud præscriptionis nixum Apostolico priuilegio secundum opinionem aut præsumptionem.

CAPITVLVM II.

Laudabilem.

PARAPHRASIS.

Quæsitum erat ex Clemente III. Si contingat matrimonium accusari, num statim coniugale commercium iudicis auctoritate suspendi debeat. Respondit quod coniux accusatus ante probatam accusationem, iure, quod habet in alterum, priuari non debeat, quandoquidem etiam Alexander III. respondit coniuges separandos non esse, donec justæ causæ examinatio facta sit; & Symachus Papa, quod Prælati accusatus, donec ea quæ obijciuntur, clarè probata fuerint, à subditis relinquendus non sit.

SUMMARIVM.

1. *Accusator commodo possessionis suæ priuari non debet, donec causa priuationis probata sit.*

Videtur Capitulum istud continere casum accusati matrimonij ob adulterium, ut summa eius sit, nisi crimen de coniuge probatum sit, adeoque lite pendente non esse separationem seu diuortium alteri coniugi permittendum. Aliqui verò intelligunt de accusatione matrimonij ob impedimentum dirimens, non esse separandum matrimonium, neque usum con-

coniugii interdicendum, donec de impedimento per legitimas probationes constet, & hæc quoque doctrina in se vera est, c. 3. de diuort. imò etiam argumentum huius capituli, quippe ex quo vnicum hoc generale Notandum colligitur: Accusatus commòdo possessionis suæ priuari non debet, donec causa priuationis probata sit, vt etiam Innoc. docet in c. Cum M. n. 9. de constir.

CAPITVLVM III.

Ecclesia.

Hoc Capitulum explicabitur in sequenti.

CAPITVLVM IV.

Ecclesia.

PARAPHRASIS.

Hæc duo Capitula, vna cum Cap. Ecclesia. 1.º. De Constir. coniungi debent, pro plena intelligentia Casus. Ecclesia S. Mariæ de via lata, litem mouit Joanni de Ateia, quòd possessiones suas detineret, ille excepit, quòd eas non haberet, sed transtulerit in Monasteriũ S. siluestri. Senator vrbs, coram quo liserat, occasione cuiusdam statuti spoliavit Monasterium, & possessiones restituit Ecclesie S. Mariæ. Mox reuocata hac senatoris sententiã Consiliarius Capitolii possessiones iterum abstulit dictæ Ecclesie, & Monasterio assignauit, tunc Ecclesia S. Mariæ causam detulit ad Sedem Apostolicam sub Cælestino III. ei succedens Innocentius III. rescripsit, Ecclesie S. Mariæ possessiones restituendas esse. Sed quia Monasterium eas titulo locationis aliis assignauit, neque recuperare poterat, mandauit, ut aliæ æquiuales possessiones dictæ Ecclesie assignarentur, redemptis hypothecis, quibus grauata erant. Sed postea etiam ipsum Monasterium querebatur se spoliatum fuisse à senatore, ideòque restitui debere, ea propter Innocentius iudicauit restituendum esse in possessiones illas substitutas, ita ta-

men, vt à Monasterio non alienentur, donec lis decisa sit, ne si Ecclesia S. Mariæ de vitio litigiosi contractus, aut de proprietate pro rei vindicatione agere uoluerit, in vanum labore, cum nihil adsit, quod euincere & habere possit.

SUMMARIUM.

1. Qui rem litigiosam alienauit, adhuc per utilem rei vindicationem conueniri potest; quamuis consultum etiam sit, vt ex Iudicio præcepto res æquiualens alienata substituat.
2. Equè tamen prohibita est rei huius subrogata quàm litigiosa alienatio.
3. Locatio qua non fit ad tempus modicum, venit nomine alienationis.
4. Ex reddito debitori instrumento presumitur facta solutio.

NOTA I. Si res litigiosa alienata sit, & recipi non possit, consilium est, vt ex iudicis præcepto alia res æquiualens substituat, prohibita eius alienatione. Dico autem consilium esse, seu per talem specificam subrogationem magis consultum fore petitori. Alioqui verò, si quis rem litigiosam alienauerit, nihilominus conueniri poterit etiam per vindicationem utilem rei, perinde ac possideret, quia pro possessore habetur, qui dolo possidere desit reg. 36. in 6. & l. Sin autem 27. §. Sed etsi. ff. De rei vindicatione. vbi Bart. ait, qui dolo desit possidere, vt possessor conuenitur.

Nota II. Subrogatum assumit naturam & conditiones eius rei cui subrogatur, ita sumitur ex c. 3. h. t. Nam sicut res litigiosa alienari non potest, lite pendente. l. 2. C. De litigiosis. & c. 1. de alienatione iudicis. ita nec res quæ in locum eius subrogata à tali seruitute liberari debet. Vt habetur hic in c. 4.

Nota III. Locatio si non fiat ad tempus modicum, comprehenditur nomine alienationis. Clement. 1. in fin. junct. gl. verb. Locationes. de rebus Ecclesia non alienand. & sumitur ex c. 4. Vbi dicitur, quòd Monasterium rem de qua liserat, locando ita, vt statim recuperari non potuerit, inciderit in vitium contractus litigiosi.

⁴ Nota IV. Redditio Instrumenti facta debitori, affert præsumptionem solutionis. Ita *gl. hic verb. Resignauerunt. arg. e. Cum pridem. §. Ille. de pactis. & l. Qui chirographum. s. 2. junct. gl. marg. ff. de Legat.* Quamobrem, si instrumentum debiti penes debitorem reperiatur, vel cancellatum penes creditorem, præsumptio est pro debitore, quod debitum soluerit, admittitur tamen probatio in contrarium, *l. Si chirographum. 24. ff. De probationibus.* imò etiam præsumptio hæc contrariâ maiore præsumptione separari potest, ut si debitor fuit domesticus creditoris, qui clanculum chirographum ipsi eripere vel lacerare potuit. *arg. auth. ad hoc. §. Ille. C. De latina libertate tollen. & docet Bart. in l. 2. ff. De Pactis. & Panorm. hic. e. 4. n. 16.*

Quæres. Quid opus fuerit circuitione istâ, ut Ecclesiæ S. Mariæ restituerentur possessiones à Monasterio S. Siluestri, quæ deinde eidem Monasterio reddi debebant. Resp. Quia fortè Monasterium per modum exceptionis non opposuit spoliationem suam, & idèd integra ei mansit actio, ut restitueretur in possessiones sibi per vim ereptas; vel tamen fortè opposuerit, tamen auditum non fuit, eò quòd Innocentius III. ad reprobandum factum consiliarij contra Ecclesiasticas personas jurisdictionem exercentis, decreuerit restituendas esse possessiones Ecclesiæ S. Mariæ, perinde ac si spoliatio non interuenisset, ut colligitur ex citato *cap. Ecclesia. De Constitut.* Postea verò ad reprobandum prius factum senatoris vr-bis, decreuit restituendum esse Monasterium, quòd possessionibus spoliatum erat ab eodem senatore *cit. c. Ecclesia.*

CAPITULUM V.

Dilectus.

PARAPHRASIS.

Rektor Ecclesiæ de Bassèvilla controuersiam habebat cum Priore & Monachis eiusdem loci, super iure noualium decimarum, hanc causam Papa quibusdam iudicibus delegauit; interim Abbas & conuentus maioris Monasterii, cui Prior

ille cum suo conuentu suberat, pro se & membris suis generalè gratiam à Sede Apostolica impetrârunt, super percipiendis decimis nulla factâ mentione motæ litis: nihilominus Prior ille & Monachi ex vi gratiæ impetratæ decimas noualium sibi deberi contendebant; sed Honorius III. rescripsit iudicibus, ut non obstante eâ gratiâ in negotio ipso procedant. Intelligit Casus huius capituli, quòd Prior & Monachi decimas noualium sibi vendicabant, quia ipsi ex antiquo tempore reliquas decimas intra fines parochiæ sitas soliti sint percipere, sed quia succubissent in iudicio, vñ constat ex *c. 29. de Decimis.* vbi decimæ noualium parochia ad iudicantur, non obstante, quòd perceptio decimarum ex antiquo tempore pertinuerit ad aliâ Ecclesiâ vel Monasterium, idèd Abbas superior, cuius Monasterio prioratus ille subiectus & incorporatus erat, pro se & membris suis impetrauit à Pontifice ampliorem gratiam, super perceptione omnium decimarum, etiam ex noualibus, supprimens quòd de his inter parochum & Priorem lis mota fuerit.

SUMMARIUM.

1. Subreptitium est priuilegium, quod in præiudicium alterius, cum quo lis mota est, impetratur nulla litis mota facta mentione.

Notandum Vnicum. Priuilegium impetratum in præiudicium alterius, cum quo lis mota est, nulla factâ litis pendens mentione, subreptitium & irritum censeri debet. Ita etiam sumitur ex *c. Causam. junct. gl. magna. de testib. c. Dudum. junct. gl. magna. de Priuileg.* Quia princeps non censetur dare priuilegium cum præiudicio iuris alieni, præsertim possessoris, sic etiam in priuilegio impetrando facienda est mentio antecedentis super ea re fæderis seu compositionis, quippe cui princeps non facillè derogare solet. *c. 3. de Decimis.* Accedit in confirmationem, quòd statutum aut lex de nouo emanans non se extendat ad causam litis pendens, quin potius ea decâdi debet secundum iura pristina. *auth. in medio litis sacras iussiones non fieri*

fieri, sed secundum antiquas leges generales lites decidi, ergo multo magis jus speciale seu priuilegium (quippe quod strictiorem interpretationem meretur) ita accipi debet, vt causae litis pendentes non derogentur.

EODEM TIT. IN VI.
CAPITULUM I.
Dispendiis.

PARAPHRASIS.

Statuit Bonifacius VIII. Si contingat aliquem ex iis, qui super electionibus de se in discordia celebratis apud Sedem Apostolicam, vel alibi litigant, vitâ excedere, aut juri suo renuntiare, vel à jure electionis propter defectum excludi, vt interim, dum lis pendet super alterius electione, ad aliam electionem non procedatur; quòd si attentata fuerit, irrita erit. Hæc est noua constitutio vt colligitur ex verb. *Statuimus*. vbi id gl. monet; nam jure antiquo. *c. Ex parte. 10. De arbitris.* electio quæ facta est pendente lite valida iudicaretur; si contra prius electum sententia lata fuerit, at verò hæc jure nouo non potest valida censi, propter juris Regulam 29. ff. quod initio vitiosum est, non potest tractu temporis conualescere. Exceptionem tamen patitur statutum huius Capituli, quam affert hîc *Lapus n. 3. Dominio. colum. 1. Franc. n. 1.* si in discordia electi litigent in fraudem, vt nouam electionem impediant, cum manifestum sit, neutri eorum jus competere, quia enim notoria in iudicium deduci non debent. *c. Quoniam. 11. De filiis Presby.* idè ob eorum deductionem non debet lis pendere censi in ordine ad nouam electionem impediendam.

SUMMARIUM.

1. Per mortem electi ante confirmationem, non vacat de nouo Beneficium, sed prior vacatio durat vsq; ad confirmationem electi.
2. Vacat tamen de nouo Beneficium per mortem illius qui confirmationem aut collatio-

nem iam accepit, quamuis possessionem nondum habuerit.

3. Patronus lite pendente de habilitate presentati, alium presentare non potest.
4. Per hoc quòd vnus ex illis, qui de Beneficio litigant juri suo ac liti renuntiet, aut moriatur, non cessat officium Iudicis ad examinandum jus superstitis.

NOTA I. Si electus ante confirmationem moriatur, beneficium aut Prælatu-
ra non censetur de nouo vacare, sed prior vacatio durat vsque ad confirmationem electi. Ita sumitur ex *hoc. c. & tradit gl. in Clement. 1. h. 1. & explicat Francus hîc n. 1.* Ex quo colligunt cum *Zab. Clement. 1. cit. q. 6.* Si Prælatus electus, qui in curia Romana litigat, ibi pendente lite de cedat, tamen si postea constiterit, electionem eius canonicam fuisse, tamen beneficium seu Prælatu-
ram non vacare in curia, ita vt ea prælatu-
ra ad Papæ collationem spectet, juxta ea, quæ dixi *l. 4. tract. 2. c. 11. versu 4.* Ceterum si postquam aliquis confirmationem aut collationem beneficii accepit, è viuus excedat, beneficium de nouo vacare censetur, tametsi possessio nondum habita fuerit, vt satis colligitur ex doctrina glossæ & Franci locis citatis, idq; inseruiet ad decisionem casus. Si Papa mense Januario canonicatum in Augustana Cathedrali v. g. vacantem contulit Titio, qui ante acceptam eius possessionem mortuus mense Febuario aut Aprilis, collatio pertinebit ad Episcopum diocesanum, vel capitulum, juxta cuiusque Ecclesie consuetudinem. videri etiam hîc debet *Clement. 1. h. 1.*

Quæritur hîc, quæ dicta sunt de Electo-
ribus, num etiam locum habeant in præsen-
tatore, si vnum præsentauit, de cuius habilitate controuersia mota est, vtrum pendente lite alium presentare nequeat. Resp. Affirmatiuè, arg. c. seq. est enim eadem ratio, ne lite pendente aliqua mutatio fiat, accedit quòd electio & presentatio secundum iura in plerisque æquiparata sint. Excipit verò *Io. Andreas hîc n. 1.* quòd Laicus Patronus lite pendente intra quadrimestre alterum præsentare possit, juxta *c. Cum autem. 24. de jure*

jure patronatus, & dixi de hoc, cit. tr. 2. c. 13. n. 6. sed contraria sententia est communior Lapid. h. n. 2. Dominie. colum. 2. Franci. n. 3. vbi aiunt licet jure ordinario concessum sit Laico, postquam vnum presentavit, alium presentare, excipiendum tamen esse, nisi lis erga priorem mota pendeat. arg. huius text. & c. ult. extra cod. tit.

² Nota II. Si duobus coram iudice contententibus de beneficio, vnus eorum iuri ac liti renuntiet vel moriatur, interdum iudex nihilominus procedere debeat ex officio, vt appareat, num superstite jus competat, nec ne, idque propter publicum Ecclesie bonum. Sed & ob alias causas quandoque interest sententiam ferri v. g. vt appareat num electores male eligendo ea vice priuati sint, vel vt appareat, num victor litis expensas lucrari debeat, vt Francus hic notat n. 4. Dominie. colum. 2.

CAPITULUM II.

Si ij.

PARAPHRASIS.

Titius intentauit litem Caio possessori beneficii, lite pendente moritur vel renuntiat iuri, hoc casu donec lis finita sit cum superstite, non debet beneficium alteri conferri, nec alius ad illud eligi vel presentari, alioqui collatio, electio vel presentatio irrita sit, verumtamen si alicuius inter sit litem captam ad finem deduci (v. g. Capitulum, Presentator, aut cui debetur beneficium primo vacaturum) is admitti debet in eo statu, quo erat tempore cessionis vel mortis.

Differt decisio huius Capituli à priori, quia hic agitur de beneficio obtento, ibi autem de beneficio obtinendo ab electis

vel presentatis, vtriusque autem constitutionis eadem est ratio, ne lite pendente aliquid immutetur, per quod durior litigantis conditio fiat, si videlicet vno eius aduersario mortuo, aut cedente, alius ipsi substituatur, cuius alioqui non inter est.

S Y M M A R I V M.

1. Litem non finita non potest Beneficium litigiosum alteri conferri, siue lis pendeat cum superstite Actore sine cum superstite possessore.
2. Qui admittitur pro suo interesse ad litem per alium captam, in eo statu causam prosequi debet, quo per priorem deserta fuit.

Nota I. Beneficium litigiosum alteri conferri non debet, & habet hoc locum non tantum si lis adhuc pendeat cum superstite actore seu petitore beneficii, sed etiam si lis pendeat seu nondum finita sit cum possessore superstite, vt hic notat Anshar. colum. 2. fieri enim potest, vt si Titius Caio possessori beneficii litem mouerit, Caius per actionem confessoriam petat, se quasi Dominum beneficii declarari, hoc casu si Titius morieretur, aut lite cedat, non potest beneficium alteri conferri lite non finita; alioqui verò si per mortem aut renuntiationem Titii lis omnis finita sit, hoc casu nihil impedit, quo minus alius quidam impetret beneficium, tanquam de iure vacans, licet non de facto, quia aliud est in possessione, v. g. sacerdos sine dispensatione habens duo curata seu aliter incompatibilia, vt constat ex c. Licet. 27. de prob. in 6.

Nota II. Qui actori cedenti, aut vitâ excedenti subrogatur, quia suâ interest, is debet causam cum Reo vel procuratore eius, in eo statu prosequi, quo erat tempore defertionis. Ita Franc. hic n. 4.

TITVLVS XVII.

DE SEQUESTRATIONE POSSESSIONUM ET FRUCTUUM.

Licet pendente lite nihil innouandum sit, tamen missio in bona fieri potest ob contumaciam litigantis, sicuti in præcedenti tit. diximus. Nunc autem dicendum an pen-